

1. 25ης Μαρτίου 111 – ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ – ☎ 210.50.27.990 – 210.50.20.990
2. 25ης Μαρτίου 74 – ΠΛ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ – ☎ 210.50.50.658 – 210.50.60.845
3. Γραβιάς 85 – ΚΗΠΟΥΠΟΛΗ – ☎ 210.50.51.557 – 210.50.56.296
4. Πρωτεσιλάου 63 – ΠΛ. ΙΛΙΟΥ – ☎ 210.26.32.505 – 210.26.32.507

Μάθημα : Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (Ανθρωπιστικές Σπουδές)

Καθηγητές : Σοφία Σέργη – Αναστασία Κοσιαβέλου –

Γιάννης Αποστολίδης

Τάξη : Γ' Λυκείου

Ημερομηνία : 09/03/2025

ΟΜΑΔΑ Α'

A1. Να δοθούν οι ορισμοί των παρακάτω εννοιών :

α) Οργανικός Νόμος, β) Φεντερασίων, γ) Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών

(μονάδες 15)

A2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α) Τον Φεβρουάριου του 1869 είχαν φτάσει περίπου 10.000 Κρήτες πρόσφυγες στην Αθήνα.

β) Η ελληνική βιομηχανία αναπτύσσεται γρήγορα μετά τη δεκαετία του 1860.

γ) Για να ανακουφιστεί το Μεσολόγγι από τους Σουλιώτες πρόσφυγες, το Βουλευτικό αποφάσισε να τους παραχωρήσει το Ζαπάντι.

δ) Η επανάσταση του Θερίσου ξέσπασε στις 14 Μαρτίου 1905.

ε) Ο μητροπολίτης Αμάσειας Γερμανός Καραβαγγέλης ανέλαβε τη διοίκηση της Τραπεζούντας τον Απρίλιο του 1916.

(μονάδες 5)

A3. Να αντιστοιχίσετε σωστά τις διπλωματικές πράξεις της στήλης Α με τις ρυθμίσεις της στήλης Β (περισεύουν δύο στοιχεία από τη στήλη Β).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Σύμβαση Λοζάνης (30/1/1923)	Α. Παραχώρηση στην Ελλάδα της Δυτικής Θράκης από τη Βουλγαρία
2. Συνθήκη Βουκουρεστίου (1913)	Β. Δυνατότητα στους υπηκόους της Ελλάδας και της Τουρκίας να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους
3. Συνθήκη του Νεϊγύ (1919)	Γ. Καθορισμός του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας
4. Συνθήκη των Σεβρών (1920)	Δ. Υπαγωγή της περιοχής της Σμύρνης σε ελληνική διοίκηση για πέντε χρόνια
5. Συμφωνία της Άγκυρας (1930)	Ε. Αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.
	Στ. Τερματισμός των Βαλκανικών πολέμων
	Ζ. Εξαίρεση από την ανταλλαγή των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης

(μονάδες 5)

B1 α. Πώς ο Κριμαϊκός πόλεμος επηρέασε τα «ξενικά» κόμματα στην Ελλάδα; (μον. 6)

β. Να παρουσιάσετε την αναθεώρηση του Συντάγματος κατά το Α' εξάμηνο του 1911. (μον. 6)

B2α. Ποιες ομάδες προσφύγων εκπροσωπήθηκαν στην Γ' Εθνοσυνέλευση (1826 – 1827), ποια ήταν τα αιτήματά τους και πώς τελικά αποφάσισε η Εθνοσυνέλευση να επιλύσει το προσφυγικό πρόβλημα; (μον. 6)

β. Πώς αντέδρασαν οι Μεγάλες Δυνάμεις στην επανάσταση του Θερίσου; (μον. 7)

(μονάδες 25)

ΟΜΑΔΑ Β'

Θέμα Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε: (α) στις βασικές ρυθμίσεις του Συντάγματος του 1864 και (β) στην ασάφεια του ίδιου Συντάγματος σχετικά με το σχηματισμό κυβέρνησης καθώς και στον τρόπο αντιμετώπισης του πολιτικού προβλήματος που δημιουργήθηκε.

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ανώτατος άρχοντας του κράτους ορίστηκε ο βασιλιάς, στον οποίο ανατέθηκε η νομοθετική λειτουργία καθώς και στη Βουλή (άρθρ. 22), με την έννοια ότι αρμόδιοι για την υποβολή σχεδίων νόμων ήταν τόσο ο βασιλιάς μέσω των υπουργών όσο και η Βουλή, και ότι η ψήφιση των σχεδίων θα γινόταν από τη Βουλή, ενώ η κύρωση και η δημοσίευσή τους, για να γίνουν νόμοι, από τον βασιλιά (άρθρ. 36). Η Βουλή θα απαρτιζόταν από βουλευτές οι οποίοι θα εκλέγονταν με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία, και θα αντιπροσώπευαν το έθνος και όχι μόνο την επαρχία όπου εκλέγονταν. Η διάρκεια της βουλευτικής περιόδου καθορίστηκε να είναι τέσσερα χρόνια, και ο αριθμός των βουλευτών ανάλογος με τον πληθυσμό της βουλευτικής περιφέρειας (επαρχίας), σε καμία περίπτωση όμως, στο σύνολό του, μικρότερος από 150. [...]

Δεύτερο νομοθετικό σώμα δεν ιδρύθηκε και έτσι δεν αναβίωσε η Γερουσία, που είχε καταργηθεί από τη συνέλευση με ειδικό ψήφισμα. [...]

Η εκτελεστική εξουσία ανατέθηκε στον βασιλιά, ο οποίος θα την ασκούσε μέσω των υπουργών, που ο ίδιος θα διορίζε. Το πρόσωπο του βασιλιά αναγνωρίστηκε ανεύθυνο και απαράβιαστο. [...]

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΓ': «Νεώτερος Ελληνισμός από 1833 ως 1881», Εκδοτική Αθηνών, 1977, σελ. 237.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το Σύνταγμα που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 1864 παρουσιάζει χαρακτήρα σαφώς πιο δημοκρατικό: κάθε εξουσία απορρέει από το έθνος, τα προνόμια του Στέμματος περιορίζονται, η νομοθετική εξουσία ανήκει σε μια μόνο Βουλή που εκλέγεται με καθολική ψήφο και η εκτελεστική εξουσία ανήκει στο βασιλιά που την ασκεί μέσω των υπεύθυνων υπουργών του· η ελευθερία του Τύπου εξασφαλίζεται. Έτσι το Σύνταγμα του 1864 εγκαθιστά τη βασιλευομένη Δημοκρατία.

Σβορώνος Νίκος Γ., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1994, σελ. 96.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Σε σχέση με την ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι συμφωνούσαν καταρχήν όλοι ότι οι πολίτες είχαν το δικαίωμα να συνέρχονται ειρηνικά ελευθέρως· συγκεντρώσεις σε κλειστούς χώρους επιτρέπονταν έτσι κι αλλιώς, πολιτικές λέσχες και λέσχες συζητήσεων υπήρχαν και υπό τον Όθωνα· άλλωστε το δικαίωμα του συνέρχεσθαι απέρρεε έμμεσα από διάφορες διατάξεις του συντάγματος του 1844 και τους ισχύοντες νόμους. Η διαμάχη αφορούσε περισσότερο το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι.

Hering Gunnar, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936*, τόμος Α, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2006, σελ. 410-411.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

[...] Το νέο σύστημα [...] δημιούργησε καθεστώς «βασιλευομένης δημοκρατίας». [...] Ο βασιλιάς [...] είχε το δικαίωμα να διορίζει και να απολύει τους υπουργούς και να διαλύει τη Βουλή – δικαίωμα που έμελλε να το ασκήσει συχνά εξαιτίας τη αστάθειας που παρουσίαζαν οι συνασπισμοί των κομμάτων. Αν και το σύνταγμα είχε θεωρητικά θεμέλιό του την αρχή ότι κυρίαρχη εξουσία ήταν ο λαός, δεν ήταν πάντα φανερό ποια από τις κοινοβουλευτικές φατρίες αντιπροσώπευε πραγματικά τη βούληση του Έθνους. Το αποτέλεσμα ήταν ότι ο βασιλιάς, αν και δεν είχε εκτεταμένες συνταγματικές εξουσίες, ασκούσε σημαντική επιρροή, που οι Έλληνες πολιτικοί τη χρησιμοποιούσαν όταν και όπως τους βόλεψε και την κατάγγελλαν όταν ήταν αντίθετη στα συμφέροντά τους. Για να πετύχει να διεκπεραιωθούν οι διάφορες υποθέσεις ή για να προσαρμόσει την εξωτερική πολιτική στο πλαίσιο που χάραζαν οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις, ο βασιλιάς βρέθηκε συχνά στην ανάγκη να δεχτεί κυβέρνηση μειοψηφίας ή και εξωκοινοβουλευτικά πρόσωπα ως πρωθυπουργούς [...].

Douglas Dakin, *Η ενοποίηση της Ελλάδας 1770-1923*, μτφρ. Ξανθόπουλος Α., Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1989, σελ. 157-158.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να παρουσιάσετε α) τις συνθήκες υπό τις οποίες ιδρύθηκε η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) και τους πόρους που διέθεσε σε αυτή το ελληνικό κράτος (12 μον.) και, β) τις ενέργειες με τις οποίες αποκαταστάθηκαν οι αγρότες πρόσφυγες (εγκατάσταση, παραχωρούμενος κλήρος, στέγαση) (13 μον.)

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η ελληνική κυβέρνηση, τον Φεβρουάριο του 1923, ζήτησε τη συνδρομή της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ), η οποία δέχτηκε να θέσει υπό την εποπτεία της το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων και να μεσολαβήσει στις διεθνείς χρηματαγορές για την εξεύρεση των αναγκαίων πόρων. Για τον σκοπό αυτό έστειλε στην Ελλάδα μια τριμελή επιτροπή για να διερευνηθούν οι συνθήκες. Η αναγκαιότητα του δανεισμού ήταν πασιφανής, ωστόσο η δανειοδότηση καθυστέρησε για πολιτικούς λόγους, που είχαν σχέση [...] με τις επιφυλάξεις των μελών της ΚΤΕ για τη διαχείριση και χρησιμοποίηση των χρημάτων (έπρεπε να αποκλεισθεί η πιθανότητα να διατεθεί έστω και μέρος τους για στρατιωτικές δαπάνες και εξοπλισμούς). Η αστάθεια του πολιτικού συστήματος, οι επεμβάσεις του στρατού στην πολιτική ζωή και η αδυναμία σχηματισμού μιας ισχυρής κυβέρνησης καθιστούσαν επιφυλακτικούς τους δυτικούς τραπεζίτες. Αρχικά η Τράπεζα της Αγγλίας χορήγησε ως δάνειο στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος 1.000.000 λίρες στεργλίνες, με τη ρητή δέσμευση της τελευταίας να συσταθεί ένας ανεξάρτητος οργανισμός διαχείρισης αυτού του προσφυγικού δανείου. Έτσι στις 29 Σεπτεμβρίου 1923 υπεγράφη στη Γενεύη από την ΚΤΕ και την ελληνική κυβέρνηση το Πρωτόκολλο για την ίδρυση της Επιτροπής Αποκαταστάσεων Προσφύγων (ΕΑΠ), ενός αυτόνομου διεθνούς οργανισμού, μέσω του οποίου θα διοχετευόταν η βοήθεια.

Ε. Κοντογιώργη, *Ιστορία του νέου ελληνισμού*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, 7^{ος} τόμος, σελ. 103

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Για τη στέγαση των αγροτών προσφύγων η ΕΑΠ κατασκεύασε 50.000 νέες κατοικίες και επισκεύασε, σε συνεργασία με την κυβέρνηση, τα εγκαταλειμμένα σπίτια των ανταλλαξίμων. Ο συνολικός αριθμός των οικιών που διανεμήθηκαν στους αγρότες ανήλθε σε 129.934. Το 1930 η

Επιτροπή επισήμανε την ανάγκη να κατασκευαστούν άλλες 12.000 οικίες για να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες στέγασης πολλών οικογενειών. [...]

Η ΕΑΠ, μέχρι το 1930 που διαλύθηκε, ίδρυσε πρότυπους σταθμούς γεωργικών βελτιώσεων, ενίσχυσε τη χρήση των λιπασμάτων [...] και εφοδίασε τους πρόσφυγες, όπου ήταν δυνατόν, με γεωργικά μηχανήματα. Διένειμε ζώα, οργάνωσε κτηνοτροφικές μονάδες σε πολλές περιοχές της Μακεδονίας και Θράκης και προσπάθησε να ενισχύσει την ανάπτυξη της οικιακής κτηνοτροφίας, για να μειώσει τις καταστροφικές συνέπειες που είχε η διανομή των πρώην βοσκοτόπων στη μετακινούμενη ημι-νομαδική κτηνοτροφία των ντόπιων κτηνοτρόφων.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, Ο Μεσοπόλεμος 1922-1940, τ. 7, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σσ. 107-110.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

«Βγάλαμε επιτροπή και γύρισε διάφορα μέρη να βρουν ένα καλό χωριό. Πήγαμε στα Γρεβενά, όπου μείναμε πέντε μέρες. Μετά σκορπίσαμε στα γύρω χωριά. Εδώ στο Βατόλακκο (Κοζάνη) ήρθαμε το 1925. Οι πιο πολλοί βρίσκονται στο χωριό Φυλή των Γρεβενών.

Δόξα τω Θεώ, καλούτσικα περνάμε εδώ. Έχουμε γεωργία, κάνουμε καπνά, σταφύλια. Τα παιδιά μας μαθαίνουν γράμματα. Δεν έχουμε πια εκείνο το φόβο των Τούρκων».

(Μαρτυρία Πρόδρομου Εβρενιάδη από το χωριό Χοστσά της Καππαδοκίας κοντά στα Φάρασα). Η Έξοδος (έκδοση του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών), τόμ. Β', σ. 341.

Καλή επιτυχία!